

Räisälän tyttö sopeutui hyvin Köyliöön

Marja-Liisa Nurmi

Olen syntynyt Karjalan kannaksella Räisälän pitäjän Tiurin kylässä Martta ja Tauno Ohvon esikoksi juuri ennen sotia.

Ensimmäinen evakkomatkamme suuntautui Länsi-Suomeen. Asuimme Ilmajoella, Peräseinäjoella ja Nakkilassa. Myös toisella kerralla asuimme Peräseinäjoen Pastossa. Itse en näistä ajoista muista juuri mitään. Äiti on kertonut, että joka paikassa meidät otettiin ystävällisesti vastaan. Paston isännän sisaren huivista oli tehty minulle puserokin. Heidän ja Nakkilan Tommilan väen kanssa olimme myöhemminkin paljon yhteydessä.

Varsinaiseksi uudeksi kotikunnaksemme oli määrätty Köyliö Satakunnassa. Muutimme väliaikaisesti Kepolan kartanoon keväällä -45. Matka oli varmaan äidille raskas, sillä pieni siskoni oli juuri talvella kuollut Pohjanmaalla ja haudattu sinne. Kepolassa asuimme kesän ajan. Kartanon isäntänä oli maisteri Kaarlo Rauanheimo. Hän oli pienen lapsen silmissä mahtava ja vähän pelottavakin herra. Rouva Rauanheimo oli ystävällinen. Hän oli sanonut äidille, että ottakaa vaan omenoita, mutta niin ettei maisteri näe! Kartanossa kasvoi päärynäpuu. Muistan vieläkin miten makeilta ne pienet keltaiset hedelmät maistuivat. Hyvä meidän oli sielläkin asua. Kartanon herrasväki kävi meitä tervehtimässäkin, kun asuimme jo Voitoisissa.

Kesän aikana oli Voitoisten sivukartanon suuri riihi purettu ja niistä sekä osaksi uusista hirsistä oli rakennettu evakoille uusia taloja. Kylän pojat olivat käyneet rakennuksilla katselemissa. Yhteen sellaiseen taloon mekin muutimme sitten syksyllä. En muista, että olisi ollut kovin suurta kitkaa uusien ja vanhojen asukkaiden välillä. Kyllä joku loukkaus olisi varmasti lapsenkin mieleen jäänyt, niin kuin sekin kirjoitus, jonka satuin lehdestä näkemään. Ehkä vanhemmat kuulivat jotain, mutta niistä ei lapsille kerrottu.

Voitoisten koulu 1965.

Meillä ei ollut vielä omaa navettaa, joten evakkomatkoilla mukana olleet lehmät olivat ensimmäisen talven kartanon navetassa. Siellä äiti tutustui Nurmen emäntään aavistamatta, että heistä tulisi myöhemmin sukulaisia! Äitini vanhemmat asuivat kartanon mailla Virtasella. Sain käydä siellä kuuntelemissa lastentuntia Virtasten radiosta. Talon toisessa päässä asui Nurmen perhe. Muistan, että pihalla oli monta poikaa, heillä oli paljon lapsia. Ehkä siellä juoksenteli myös tuleva mieheni, Tuomo!

Sinä syksynä olin kuuden ikäinen, enkä vielä päässyt kouluun, vaikka olisin kovasti halunnut. Kaateellisena istuin lumihangessa katselemissa toisten koulumatkaa. Sitten seuraavana vuonna pääsin jo mukaan. Alakoulussa sain vieruskaveriksi voitoislaisen tytön, samoin yläkoulunkin puolella. Näin alkoi heti tutustuminen puolin ja toisin. Koulua käytiin 7 varsinaista luokkaa ja 100-tuntinen jatkokoulu. Mennessäni kouluun oli opettajina Kotilaisen pariskunta. Kaarina opetti alakoulussa. Hän oli lempeä ja tuoksui hyvältä! Veikko oli yläkoulun opettaja. Hän taas oli ankara ja piti kovaa kuria. Isot pojat saivat herkästi karttakepistä näpeilleen. Pelkäsinkin häntä vähän.

Lauantain viimeinen tunti oli yhteinen tunti. Silloin koko koulu oli yläluokassa. Luokat esittivät ohjelmia. Aina jännättiin, onko esirippu laitettu, siitä tiesi, että näytelmä oli tulossa. Eräässä sellaisessa olin prinsessa ja Nurmen Tuomo oli Isokarhu Portinvartija. Näytelmä esitettiin joulujuhlissa.

Kotilaisten lähdettyä opettajat vaihtuivat joka vuosi. Yläkoulussa opettivat Pauli Maukonen, Iris Kähäri ja Sirkka Reinikainen. Alakoulun opettajia en muista. Maukonen oli herkkä punastumaan. Isot tytöt nauroivat tunnilla. Maukonen kysyi, että mikäs tyttöjä naurattaa. Tyttöjä NAURATTI

vielä enemmän! Ope-raukka punasteli. Kähäristä muistan hänen kauniin laulunäänensä, kun hän lauloi itäkarjalaista laulua "Ljuuli, ljuuli, ljuuli lastu". Jatkokoulussa oli opettajana Anna-Liisa Nurminen, sittemmin Palomäki. Hän oli alakoulun opettajana koulun lakkauttamiseen saakka.

Keittolaa hallitsi topakka karjalaisnainen Iida Karonen. Ruokia olivat velli, puuro ja herne- ja lihakeitto. Se haettiin keittolasta. Pulpetilla piti olla ruokaliina. Joillakin nenäliina toimitti sitä virkaa, vaikka se oli kiellettyä. Joku opettaja vaati näyttämään kädet ennen ruokailua. Eipä ne tainneet aina kovin puhaita olla, varsinkaan perunannoston aikoina! Jonkun opettajan aikana piti keittopäivänä ottaa kalanmaksajä. Sitä haettiin opettajalta lusikalla ja otettiin pulpetin vieressä. Sitten opettaja huomasi, että se hävisi eväspapereihin tai jonnekin muualle. Sen jälkeen se oli nieleistävä hänen edessään. Ei tainnut kovin hyvältä maistua, sillä pulloa pidettiin ikkunalla lämpimässä.

Iris Kähäri

Koulussa olivat kaikki kavereita. Yhdessä pelattiin välitunneilla ja kuljettiin koulumatkoja. En muista, että olisi erityisesti pilkattu murteesta. Ehkä jotain pientä kiusoittelevaa oli niin kuin lasten välillä usein on. Välitunneilla pelattiin polttopalloa, juostiin kymmentätkkua ja leikittiin vinkkiä. Ulkorakennuksen puuhuoneeseen oli kielletty menemästä, mutta ei se haitannut. Sen raoista oli hyvä antaa vinkkejä ilman, että antaja tunnistettiin. Pesäpalloa pelattiin, tytöistä mukaan pääsivät vain nopeakintuisimmat.

Hammashuoltoakin oli. Muistan, että saatiin hirmu kova hammasharja ja pelti pullossa jotain jauhetta. Vieläkin muistan sen maun. Hammaslääkäri kävi syksyllä vetämässä pois huonot hampaat ja määräsi kenen piti mennä keväällä paikattavaksi. Kuorma-auton lavalla sinne matkattiin ja oltiin koko päivä. Rouva Sauramo-Sasi ei kai oikein pitänyt lapsista. Hän otti vastaanottohuoneeseen

monta yhtäkkiä odottamaan. Siinä sitten kuunneltiin, kun porattava valitti. Jos itki, pora painui vielä syvemmälle, siltä ainakin minusta tuntui! Siitä saattoi saada elinikäisen kammon.

Rippikoulua käytiin Kepolassa pappilassa kaksi viikkoa syksyllä ja saaman verran keväällä. Polkupyörillä mentiin kaikki yhdessä, mukaan tuli muistakin kylistä koululaisia. Matkaa kertyi noin 20 kilometriä. Tytöt eivät saaneet pitää pitkiä housuja, joten saattoi välillä olla kylmäkin.

Voitoisissa oli siihen aikaan paljon nuorisoa. Niemisen mäessä pelattiin kesäisin lentopalloa. Toiset pelasivat korttia vuoroa odotellessaan. Talvisin oltiin koululla pelaamassa, painojakin nosteltiin. Siellä toimi myös opintokerho jonakin vuonna. Tanssimassa käytiin Pamauksen lavalla. Myös kotikylässä järjestettiin tansseja Niemisen ja Nurmen suuleilla. Elokuviin mentiin Kiukaisiin kävellen pitkin rautatietä. Uimassa käytiin Piikajärvellä. Myös hiihdettiin paljon. Oli kylän omia sekä kylien välisiä hiihtokilpailuja. Voitoisista osallistui kovia joukkueita. Voittoja ja hyviä sijoituksia tuli usein. Myös kauempana käytiin kilpailemassa. Harrastuksissa olivat mukana kaikki, ei eroteltu kuka oli karjalainen ja kuka Voitoisissa syntynyt.

Isäni oli kova hiihtomies. Erään kilpailureissun jälkeen hän pyysi Nurmen Tuomon meille piiraille. Hän oli tykästynyt hiljaiseen satakuntalaispoikaan, jolla oli sama harrastus kuin hänelläkin. Näin Tuomo tuli meille ikään kuin "keittiönoven kautta"!

Yhdessä kulkemisemme alkoi Kaatosen Sinikan ja Juhanin häistä. Olin keväällä päässyt ripille ja sain juhannuksena mennä Tuomon kanssa Eenokillekin. Emme kuitenkaan olleet ainoa karjalais-satakuntalainen pari kylässä.

Menimme kihloihin Tuomon palattua sotaväestä. Minut otettiin hyvin vastaan Nurmella. Häät pidettiin Tuiskulan seurojentalolla kesällä -59. Nurmen seitsemästä veljeksestä vain Tuomolla on karjalainen vaimo. Syksyllä muutin Raumalle. Tuomo oli jo siellä Satavehnässä myllärinä. Pääsin seuraavana talvena Ammus-Sytyttimeen sairausloman tuuraajaksi. Siellä olin sitten palkanlaskijana sekä sen ohessa monenlaisissa muissakin tehtävissä 34 vuotta. Sinä aikana talo vaihtoi monta kertaa omistajaa ja nimeä.

Meillä on kaksi tytärtä ja kolme lastenlasta. Me vietämme kahdestaan eläkepäiviä, Tuomo harrastaa liikuntaa Rauman Ladun piirissä ja minä puuhailen kotosalla.